

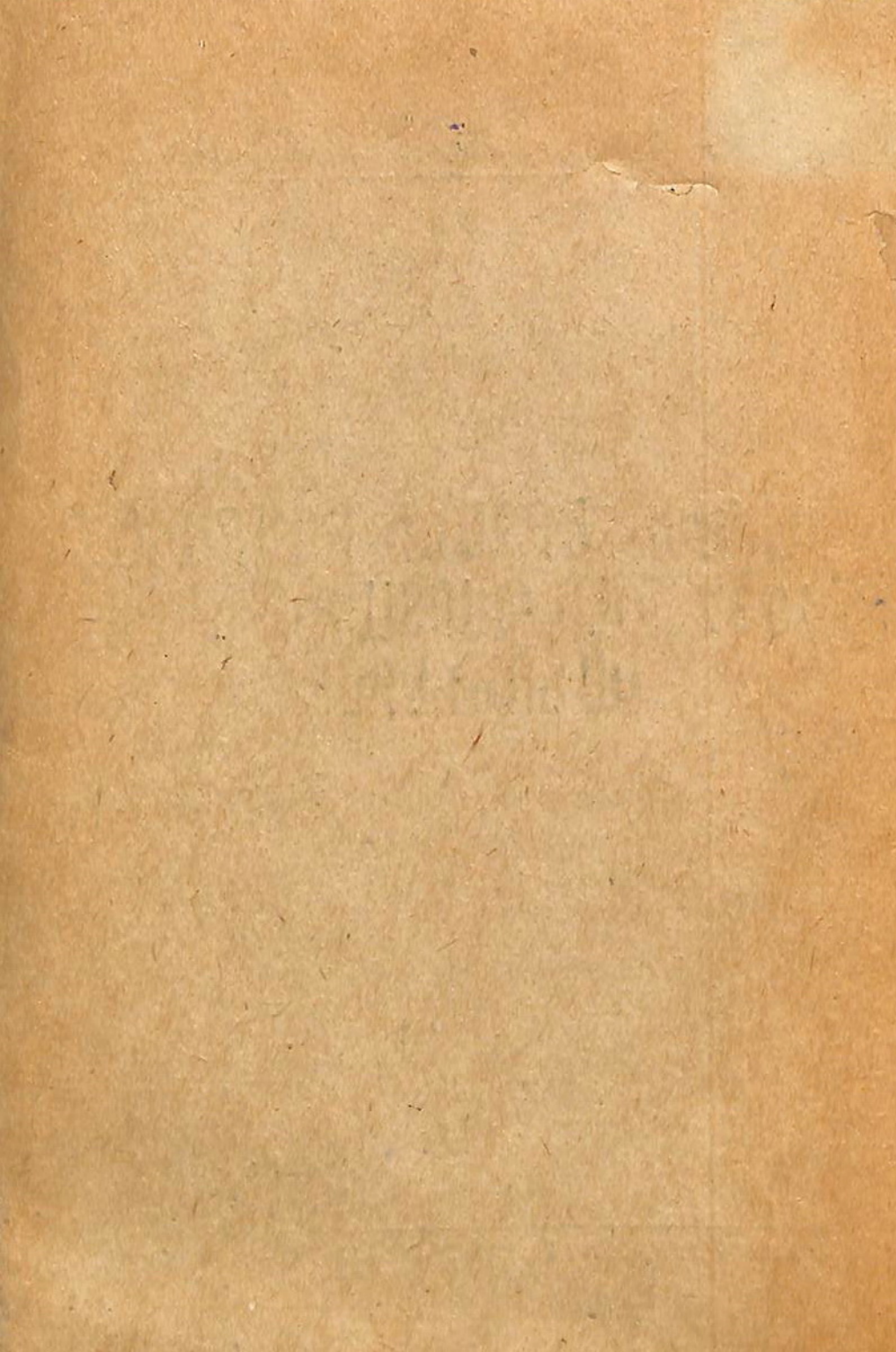
**ՎԵՂԻԻ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱՄԲԱԿԻ
1937 ԹՎԻ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԱԳՐՈՒ
ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ**

7049-595

II
23664

A

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՎՈՐՈՇՈՒՄ

ՎԵԴԻԻ ԾՐՋԱՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ԲԱՄԲԱԿԻ ԱԳՐՈ-ԿԱՆՈՆՆԵԸ ՃՇԳՐԻՏ ԿԵՐՊՈՎ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ԱՍՍԻՆ

Բամբակի բերքատվությունը բարձրացնելու նպատակով, բամբակի մշակութունը 1937 թ. լավորակ և ժամանակին կատարելու համար, շրջանային գործադիր կոմիտեն ՎՈՐՈՇՈՒՄ Ե՝

1. Առաջարկել բոլոր բամբակացան կոլլեկտիվ ու անհատական տնտեսություններին 1937 թ. պարտադիր կերպով բամբակը մշակել գործկոմի կողմից հաստատված «բամբակի մշակության ագրո-կանոններ»-ի համաձայն,

2. ՄՏ կայանի ագրոնոմներին, գյուղխորհուրդներին և կոլխոզավարչություններին, և մասսայականահյանել կոլխոզի ընդհանուր հասարակական ժողովներում և առանձին բերգադներում:

3. Հոգրածինն գյուղխորհուրդներին՝ խիստ հսկողություն սահմանել ագրո-կանոնները ճշգրիտ և բարձր վերակով կատարելուն:

4. Ագրո-կանոնների վերել և կետը խախտողներին չենթարկե պատասխանատվության վարչական կարգով տուգանքի մինչև 50 ռուբլի, կամ հարկադիր աշխատանքի մինչև 10 օր:

5. Չարամտործն խախտողներին չենթարկել դատական պատասխանատվության:

6. Գյուղ-խորհուրդների վորուժների դեմ կարելի չէ բողոքել Շրջ-գործկոմին 7 օրվա ընթացքում:

7. Սույն վորոշումը ուժի մեջ է մինչև ս.թ. դեկտեմբերի 31-ը:

8. Առաջարկել թերթի խմբագրությունը սույն վորոշում տարածելու հետ միասին հրատարակել թուրքերեն և հայերեն լեզուներով բորոշուժի ձեվով վոչ ուշ մինչև սոյն թվի մարտի 18-ը, 400 օրինակ:

ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԲԱՐՏՈՒՂԱՐ՝

ԱԲԴՈՒՂԱՅԵՎ
Մ. ԲԱՇԻՐՈՎ՝

1. ԴԱՇՏԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

Բամբակի բերքատվութեան բարձրացման հիմնական պայմաններից մեկն հանդիսանում է հողի խնամքով մշակումը և նախքան ցանքը, դաշտի նախապատրաստումը, վերի համար անհրաժեշտ է՝

1. Բամբակի տակ դրվելիք հողամասերը մաքրել ծառերի արձատներից, հավասարեցնել թմբերը և վարել միջնակներով հերոսիճյալ աշակտանքները կատարելուց հետո չհարթված մակերես ունեցող հողամասերը հարթել, լցնելով փոսերը, հին առուները, խորդ ու բորդուխտները:

2. Դաշտից հավաքել և հեռացնել բամբակի ցողուններն արձատներով, խնչպես նաև ցողունների և մոլախոտերի այն մնացորդները, վորոնք վարի ժամանակ դուրս են բերվում հողի լիքեսը:

3. Հավաքել և հեռացնել դաշտում յեղած բոլոր քարերը:

4. Յերբ դաշտը, տեղ, տեղ, թալաններով վարակվում է զանդուր դանով և այլ կոճղարձատներով,

մինչև վարի սկեսը, նման տեղերը մաքրել քիթմիններով, բահերով և այլն) կոճղարձատներից, զանդուրդանից, հեռացնել դաշտից և ալբել: Մաքրելուց հետո միայն դաշտը վարել, վորպեսզի մոլախոտերը վարի ժամանակ դուրսանի միջոցով արածվի դաշտում:

2. ԳԱՐՆԱՆ ՄՇԱԿՈՒ ԹՅՈՒՆԸ

1. Գարնանավարը սկսել հողի հասունացման ժամանակ յերբ քեշի յե լեկել:

2. Վարի քանակը և խորութունը վորոշվում է ամեն մի դեպքում հողային պայմաններով և ստոր-լերիլըյա շրջրի բարձրութամբ — բավորում՝

ա) Միկ վար կատարվում է բոլոր այն խոնավ հողերում, վորտեղ վարը հնարավոր է 10-12 որ մինչև ցանքսը, վարի խորութունը այդպիսի հողերում կատարել վոչ պակաս 22 սանտիմետր:

բ) Բոլոր մյուս հողերում, վարը կատարել 2 անգա-

մից փոշ պահաս, իսկ այնպիսի թեթեւ հողերում, ինչպիսին և Արաքսի ափի ավազոտ (զում) հողերը, և մյուս նման տիպի հողերում վարը կատարել չկրեք անգամ

գ) Առաջին վարը կատարել 25—26 սանտիմետր խորությայր, յերկրորդը 24—25 սմ. և յերրորդը՝ 22—24 սմ.:

դ) Առաջին վարից մինչև յերկրորդ վարը և յերկրորդ վարից մինչև յերրորդ վարի ժամանակամիջոցը պիտք է լինի փոշ պահաս քան 15 որ: Նպատակահարմար վերջին վարը կատարել չիղերով:

3. Ամեն մի վարի և փոց իրին զուգընթաց, տրակտորի հետևից ձեռնարկել արմատների և մոլխոտների հավաքում:

4. Յերբ հողամասի ձևը թույլ և տալիս, վարերը կատարել նախորդ վարերի հակառակ ուղղությամբ:

5. Կցվող գործիքներն այնպես պտասվորել, վոր ապահովի միատեսակ հավասար խորություն ունեցող վարը:

6. Վարը կատարել այնպես, վորպէզի ամբողջ գաշտը վարվի հավասարապէս առանց իրավ տեղեր և չվարած անկյուններ թողնելու:

7. Յուրաքանչյուր վարից հետո կատարել փոցխում, վարերին հակառակ ուղղությամբ:

8. Արաթի կընալարը կատարել, առանտության մեջ չեղաք բոլոր տեսակի գործիքներով կուլտիվատոր, բազմախով գութաններով 10—12 սանտի խորությամբ, առանց առ շուտաշուտ, ծանր ավելի ուշ քնշի չեկող հողերում, վորոնք տալիս են կոշտեր, կըրկնավարը կատարել 8—10 սանտի խորությամբ:

9. Ուղիղ շարքեր ստանալու համար մարկոսը կատարել լարով և մարդերի միջի հողը հավասարեցնել:

10. Մարդերի լայնությունը սահմանել 3—6 շարքացանքսի համար:

11. Արաթ կատարվող հողամասերի մարդերի պատրաստումը կատարել նախքան արաթ շուրք:

3. ԱՐԱԹ ՅԵՎ ԾԼԱԶՈՒՐ

1. Գարնանային արաթ կատարել ավելի հարթ բիլեֆ ունեցող հողամասում, առաջին հերթին ծանր, ուժեղ խոնավունակ և վոր ամենից գլխավուն և շրելուց հետո դանդաղ չորացող հողամասերում: Արաթը կատարել այնպես, վոր շուրք մաքսիմալ չափով հավասարապես տարածվի գաշտի ամբողջ մակերևույթի վրա և արագ շնուի դաշտի վրա լից:

2. Բողանողերի վրա արաթ չը կատարել:

3. Ծլաջուր կատարել վորոշ թեքությամբ, թեք և քիչ խոնավունակ և ջրելուց հետո արագ չորացող հողամասերում:

4. Գարնան արաթի ժամկետը պետք է սահմանել ըստ կոլտնտեսութեան առանձին մասսիվների հողակտորների և վրոտգման սխտեմների, նկատի ունենալով այն հանգամանքը, թե տվյալ հողամասը քանի որբից հետո կարող է արաթի գալ:

Այս տեսակետից արաթը կատարել այն հաշվով, վոր նա քեշի գա ցանքսի ժամանակ. ինկատի ունենալով, վոր ծանր կավ չին հողերը չորանում են ավելի/ գանդաղ 8-15 որում, իսկ թեթեւ հողերը 4-7 որում:

5. Յերբ արաթ կատարված հողամասը միաժամանակ հավասար արաթի չի գալիս պետք է առանձին մասերում, քեշի յեկատեղերում փոցխել, կամ տափանել չսպասել ամբողջ դաշտի քեշի դալուն:

Ընդհանրապես արաթ կատարված հողամասերի քեշը պահպանելու նպատակով, փոցխել կամ տափանել, նախ քան կրկնավարը կարող է ուշանալ և քեշը կարող է անցնել:

6. Ցանքսը ակոսներով կատարելու դեպքում, լեթե տվյալ հողամասի վրա կատարվելու չե ակոսային ջուր, մարգ չգցել հետագա վրոտգումները ակոսային ձեւով կատարելու համար:

7. Արաթից հետո, յիթե հողը դասազան դատճառներով չորանում է, քեշը անցնում է, այդ դեպքում կրկնավարի արաթ թուլատրվում է, յիթե չի ուշացնի ցանքսը ժամանակին կատարելուն, հատուկ դեպքում կատարել ծլաջուր (սապսավար):

8. Թե ծլաջրի և թե արաթի ժամկետին, մարգերի լայնույունը դիֆերենցիացիայի յենթարկել ըստ առանձին հողամասերի իսկ տրակտորային մշակման համար հողամասերի մարգերի լայնությունը հարմարեցնել տրակտորային կուլտիվացիային:

9. Թե ծլաջրի և թե արաթի ժամկետին, մարգերի լայնույունը դիֆերենցիացիայի յենթարկել ըստ առանձին հողամասերի իսկ տրակտորային մշակման համար հողամասերի մարգերի լայնությունը հարմարեցնել տրակտորային կուլտիվացիային:

4. ՍԵՐՄԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՍԸ ՔԱՆՔՍԻ ՉԱՄԱՐ

1. Բամբակի ցանքսը կատարել լինտերով/կայի չեթարկված, զտված և ախտահանված սերմացուով:

2. Սերմի տեսակավոր մաքրությունը բարձրացնելու նպատակով, պետք է սերմերը ձեռքով զտել կարաչիզիզից, ան-

պետք փուչ և բոստանիկական
այլատեսակ սերմերից:

3. Արաթի դեպքում, նախքան
ցանքը սերմերը թրջել հոսող
ջրի մեջ, մինչև սերմերի լրիվ
ուռչելը, այն հաշվով, վոմ սեր-
մերը շարքացանի մեջ չկտորվեն:

Հոսող ջուր չլինելու դեպքում,
կարելի յե թրջել տակառների
մեջ կամ փոսերի, յուրաքանչյուր
դեպքում վերցնելով թաղմ ջուր:

Սերմերը թրջել պարկերում,
լցնելով պարկի 1-3 լրդ տարու-
ղությունը և լրիվ թաղել ջրի մեջ:

4. Ցանքի ժամանակ շարքա-
ցանն անխափան աշխատելու
համար, սերմերը խառնել և նախ-
քան շարքացանի արկղը լցնելը
ձեռքով տրորել, վորպեսզի սեր-
մերը իրարից անջատվեն:

5. Ծլած սերմերով ցանքս
չկատարել:

6. Բամբակի ցանքը կատարել
85 տոկոսանոց և բարձր ծլու-
նակություն ունեցող սերմերով:
85 տոկոսից ցածր ծլունակու-
թյուն ունեցող, բայց վոչ պա-
կաս 75 տոկոսից, Շնդի յուրա-
քանչյուր տոկոսի համար, սերմի
քանակին ավելացնել մեկ կիլո-
գրամ:

5. ՑԱՆՔՍԻ ԺԱՄԿԵՏՆ ՈՒ ՆՈՐՄԱՆ

1. Բամբակի ցանքսը կատա-

րրել ապրիլի 20-ից մինչև մար-
տի 5 ը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ. — Բամբակի
ցանքսի սկիզբը ճշտվում է հող-
բաժնի և ՄՏ կայանի կողմից,
յնլնելով հողի ջերմութունից:

2. Ծլալրի դեպքում ցանքսի
ժամկետը հաշվում ե այն որվա-
նից, յերբ բամբակը ջրվում ե:

3. Ցանքսը պետք ե սկսել
առաջին հերթին թեթև և արագ-
չարացող հողերում և վերջին հեր-
թին ծանր հողերում:

4. Մեկ հեկտարի վրա ցան-
վող սերմի քանակը սահմանել
80 կիլոգրամ:

6. ՑԱՆՔԻ ՏԵԽՆԻԿԱՆ

1 Ցանքի խորությունը վո-
րոշվում ե բոս առանձին հողակ-
տորների, յեղնելով հողի խոնա-
վությունից, ֆիզիկական հատ-
կությունից և ցանքի ժամկետից:

Արաթի դեպքում ցանքը կա-
տարել 4-5 սանտ ծլալրի դեպ-
քում 2-3 սանտիմետր խորու-
թյամբ:

2. Նախացանքային աշխա-
տանքնելին պետք ե հաջորդի
անմիջապես ցանքի աշխատանք-
ները՝ նամանավանդ արաթի
դեպքում:

3. Յուրաքանչյուր ցանքի ժա-
մանակ պետք ե կանոնավորել

շարքացանը, ցանվող սերմի քանակն ու խորութունը:

4. Հողամասերի ուղիղ շարքեր ունենալու նպատակով, կուլտիվացիան անխափան աշխատելու համար ցանքն անպայման կատարել մարկյոթով:

4. Արգելվում է ցանքը կատարել՝

ա) ցեխ հողերում.

բ) չորացած հողերում արաթի դեպքում.

գ) առանց մարկյոթի.

դ) կոշտեր ունեցող հողամասերում.

յե) արաթի դեպքում չոր սերմերով.

զ) գիշեր ժամանակ.

զ) չզտված և չախտահանված սերմերով:

6. Ստորի կերպով արգելվում է բամբակի դաշտում այլ կուլտուրաներ ցանելը:

7. Ցանքը կատարել փորձված ցանողների միջոցով:

8. Ցանողներն իրենց հետ պեաք է անպայման ունենա շարքացանի համար անհրաժեշտ քանակությամբ շարքացանի մա-

սեր, բոլտեր, գալիաներ բալանի-

ներ և այլն:

9. Մինչև դաշտի վերջը լրիվ չցանված շարքերը, կամ շարքացանի կողմից թողնված, չցանված տարածությունները լրացնելու նպատակով, շարքացանի հետ վիցնշանակել հատուկ մարդ:

7. ԲԱՄԲԱԿԻ ՑԱՆՔԻ ԽՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բոլոր անասկի հողերում միջ-շարքային տարածությունը, տրակտորային ցանքի համար և խոնավ հողերում ձիու շարքացանի դեպքում, միջ-շարքային տարածությունը սահմանել 70 սանտիմետր:

2. Միյուս բոլոր անասկի հողերում, ձիու շարքացանի դեպքում 0246 սորտի համար, միջ-շարքային տարածությունը սահմանել 65 սանտիմետր:

3. Մեկ հեկտարի վրա սահմանել հետևյալ քանակությամբ բամբակի բույս, բնում լերկու-ական բույս ունենալու դեպքում:

Ա. Նո. 0246 անասկը խոնավ հողերում. —				
ա)	միջշարքային	տարածու-		
		թյունը	70 սմ	միջ-բնայինը՝ 40 սմ. 71.000
բ)	»	»	70 »	» 30 » 94.000
գ)	»	»	65 »	» 35 » 87.000
դ)	»	»	65 »	» 30 » 101.000

ա) Միջնար- քային	տարածու- թյուն	70 սմ.	միջ-բնայինը՝	30 սմ	94.000
բ)	»	65 »	»	25 »	12.000
գ)	»	65 »	»	20 »	153.000
դ)	»	60 »	»	20 »	166.000

Նշված բամբակենու նորմալ խտությունը տարբեր հոդե-
րում մեկ հեկտարի վրա, համարել բամբակենու նորմալ խտու-
թյունը և ամեն մի դեպքում նշված քանակից պակաս լինելուց
համարվում և փաստացի տարածության իջեցում:

8. ԾԼՄԱՆ ԱՏՈՒԳՈՒՄԸ ՅԵՎ ԿՐԿՆԱՑԱՆ

Ցանված դաշտերը ստուգելու հա-
մար, վորոշակի որեն չնշանակելի,
կամ սահմանել այլ ցանքսից հետ
պարբերաբար ստուգել դաշտերը
իր ժամանակին պարզելու սեր-
մերի ծվան ընթացքը և ծիլերի
դուրսնուր:

2. Յեթե արաթ կատարված
ցանքից հետո պարզվեց, վոր
խոնավության բացակայության
պատճառով բամբակի դաշտերում
ծիլերը 40 տոկոսով բացակա-
յում են, կատարել կրկնացան,
իսկ ծլաջրի դեպքում, չերբ
պարզվի, վոր նորմալ խտու-
թյամբ ցանված, սակայն
չորացած բամբակի դաշտում
ծիլերը 40 տոկոսով բացակա
յում են, անմիջապես պետք է
կրկնակի ջրել. իսկ յեթե պար-
զվի վոր ծիլերը չեն բուսել,

սերմերը խորը ցանված լինելու
պատճառով, կատարել կրկնա
ցան:

3. Յերբ ամբողջ շարքերը
բաց են մնացել, ցանողի անու-
շաղբու չան պատճառով, ան-
հրածեղա և այդ շարքերով կուր-
տիլատորի միջոցով բաց անել
ակոսներ, ակոսներով ջուր բաց
թողնել, քեշի դալու ժամանակ
խոնավացած թմբերի վրա,
թրջված գծից քիչ վերել, ցանել
ընացան, թրջած սերմերով չորա-
քանչյուր բնում ցանելով 4-5
սերմ:

4. Այն հողամասերի վրա,
վորոնք պահանջում են մասնա-
կի վերանորոգում, անհրածեղա
և քեշի դեպքում թրջած սերմե-
րով կատարել ընացան:

5. Կրկնացանի լենթակա յեն
նաև այն հողամասերը, վորոնք
վրա ցանված միջ շարքային տա-
րածությունները 10 սանտիմե-

տր և ավելի լայն են վերցրված, քան տվյալ գյուղի կամ սառնայի համար սահմանված միջ-շարքային տարածությունները:

6. Կրկնացանի ժամանակ, լայն կերպով կատարել բամբակի սածիլումը. սածիլի համար ոգտագործել բամբակի խիտ տեղերի բույսերից, վորոնք յինթակա յեն նոսրացման:

7. Կրկնացանի և վերանորգման ժամկետը սահմանվում է մինչև 20-ր մայիսի:

9. ՊԱՅՔԱՐ ԿԵՂԵՎԻ ԴԵՍ

1. Ծլաջրի դեպքում, քեյը գալու ժամանակ, դաշտը մարգերի յերկարությամբ փոցխել զիզզազ փոցխերով կամ տափանել, ծլաջրի հետեվանքով գոյացած կեղեվը ջարդելու և ծլած մոլախտահարը վոչնչացնելու համար:

2. Արաթ կատարված հողամասերում, անձրեվներից հետո, կեղերի առաջացումը կանխելու նպատակով, փոցխել մեկ որվա ընթացքում: Փոցխը կատարել առանց վախենալու նույնիսկ այն ժամանակ, յերբ բամբակի դաշտում կան վորոշ քանակությամբ բամբակի ծիլեր միայն վերջին դեպքում արդելվում է տափանի գործածումը:

10. ՆՍՐԱՑՈՒՄ

1. Նոսրացումը կատարել յերկու ժամկետում, ըստ վորում՝

ա) առաջին նոսրացումը կատարել յերբ յերևում են մասսայական ծիլերը (չաքիլային տերևների ժամանակ) թողնելով յուրաքանչյուր բնում 2—3 բույս. բունը բնից հեռավորությունը թողնել կիսով չափ 7-րդ գլխում նախատեսված միջբնային խտության:

բ) Յերկրորդ վերջնական նոսրացումը կատարել 2—3 իսկական տերևները յերևալուց հետո, թողնելով յուրաքանչյուր բնում 2 ալան բույս 2-րդ նոսրացման ժամացակ բունը բնից թողնել նախատեսված վերջնական հեռավորությունը, վորը սահմանվում է տվյալ կոլխոզի, սառնայի, կամ հողամասի համար:

2. Նոսր ցանքի դեպքում, առաջին և յերկրորդ նոսրացումների ժամանակ նույնպես կատարել բամբակի սացիլում:

3. Նոսրացումը կատարել կուտիվացիայից և քաղհանից անմիջապես հետո, իբրև առանձին աշխատանք. նոսրացումը պետք է կատարել բացառապես ձեռքով:

4. Թե առաջին և թե յերկրորդ նոսրացումների ժամանակ, բրիզագանների ներսում

կազմած ողակներէց, առանձնացնել փորձված կողտնտեսական ներ, վորոնք քաղհանից անկախ նոսրացումը կատարում են իբրև առանձին աշխատանք. նոսրացման ժամանակ բնեւրում թողնել ամենից առողջ և լավ զարգացած բույսերը:

11. ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒՄ

1. Ամբողջ վեգետացիայի ընթացքում բամբակի դաշտերը պահել բացարձակապես փուփր դրուելթյան մեջ և ամբողջապես զերծ մուխտոտերից:

2. Առաջին քաղհանը և կուլտիվացիան կատարել մասսայական ծիւրը յերնվարտց հետո 10-12 սանտիմետր խորութեամբ. 2-րդ հետագա հերթական մշակումները, կատարել յուրաքանչյուր 12-14 ուր հետո, 12-14 սմ. խորութեամբ, իսկ տրակտորայինը 15—16 սանտիմետր:

Առաջին մշակումը	ավարտել	25-ին մայիսի.
յերկրորդը	»	10-ին հունիսի.
յիւրրորդը	»	30-ին հունիսի.
չորրորդը	»	10-ին հուլիսի.
հինգերորդը	»	26-ին հուլիսի.
վեցերորդը	»	10-ին օգոստոսի

7. Մշակում ասելով պետք է հասկանալ ձիով կամ տրակտորային կուլտիվացիան և միջ-բնային տարածութեւնների ձեռքի քաղհան: Իրարից անջատ և տարբեր ժամկետներում

3. Կուլտիվացիայի քանակը սահմանվում է վոչ պակաս 5—6 անգամ:

4. Յերբ բամբակեւու շարքերի բույսերը խոռնվում են մի-մյանց և հնարավոր չի կուլտիվացիա անցկացնելու, այս դեպքում կատարել ձեռքով քուր-քաշ, իսկ դաշտը դանդուր-դանով և այլ կոճղարմատներով վարագած լինելու դեպքում, մուխտոտերը կտրել շեղպիկներով:

5. Քաղհանը և կուլտիվացիան կատարել միայն հողի հասունացման ժամանակ (քեշի յեկած):

6. Բամբակի ամբողջ դաշտերում մշակումն ամբողջ վեգիտացիայի ընթացքում կատարել վոչ պակաս 5-6 անգամ վեգիտացիայի ընթացքում, ղեկավարվելով մտտավորապես հետեւյալ ժամկետներով՝

կատարած աշխատանքները չի համարվում մշակուսն ավարտած:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ — Յեթե դաշտը բացառիկ դեպքում վարագված և պատուտակով նախ ձեռքով քաղհան կատարել միջշարքերում հետո քաղհակ արակատուրահն կուլտիվատորով կամ ձիով մնացած բոլոր գեղքերում, նախ կատարել միջ-շարքային տարածություններին մշակումը տրակտորային կամ ձիու կուլտիվատորի միջոցով և հետո ձեռքի քաղհանը քեթմեններով:

8. Մշակումների ժամանակ շրատար առուներին, փոսերի և հարկան խամ տարածություններին վրա յեղած մուլխոտերը քաղել հերթական մշակման հետ մինչև նրանց ծաղկելը:

9. Յուրաքանչյուր վեգետացիոն շրից, կամ անձրևներից հետո, պետք է միջշարքային տարածությունները փխրեցնել կուլտիվատորներով և քեթմեններով, անկախ նրանից մուլխոտեր կան թե չեն:

10. կուլտիվատորի բոլոր կըտրող դանակները և փխրեցնող թաթերը, ինչպես նաև քեթմենները ամբողջ մշակման ընթացքում պետք է լինեն սրված:

11. Բոլոր գեղքերում կուլտիվացիան կատարել թաթերի

հետևյալ դասավորությամբ՝ առջևից փխրեցնող թաթերը կողքերից կտրող դանակները հետևից սազածեղ կամ փխրեցնող թաթը:

12. ՎԵԳԵՏԱՑԻՈՆ ԶՐԾ

1. Վեգետացիոն շրերը անց կացնելու ժամանակ ղեկավարվել հետևյալով՝ վոր վաղ հաճախակի և քիչ նորմաներով շրելով ուժեղացնում են բամբակենու անցողությունը և բարձրացնում նրա բերքատվությունը:

2. Վեգետացիոն շրերի ժակետը և նորման վորոշվում են կոլխոզում, յեղելով հողայն պայմաններից, ստորերկրյա ջրերի բարձրությունից, հողի ղիքից և ցանքի ժամկետից:

3. Վեգետացիոն շրերը տալ ղեկավարվել հետևյալ հիմուններով՝

ա) թույլ հողերը, վորոնք են հին ավազոտ (ղրաջ) յենթահրինչպես նաև միջթեքություններցող հողերը, շրել հաճաակի Առաջին վեգետացիոն շրը տալ ավելի շուտ, իսկ վեջին շուրն ավելի ուշ:

բ) Ծանր, ուժեղ խոնավոն և քիչ թեքություն ունեցող դամասերում, բամբակը շրել հաճախակի, շրելն սկսել ավուշ է ավարտել շուտ, ավել

ցնելով ջրի նորմաները:

գ) Այն հողերը, վարակող ստոր-
ջերկրյա ջրերը բազիլանին բար-
ձր են և խոնաղութունը հաս-
նում և բամբակենու արմատնե-
րի տարածման կետին, ջուրը
տալու թիվը պետք և պակասցնել:

դ) Զրեկա առաջնութունը
տալ պարարացված բամբա-
կենուն և ջրել առաջին հերթին:

յե) Վեգետացիան ջրերը տալ
մոլախոտերից ազատված հողա-
մասերին:

Է. Բամբակենու վեգետացիոն
առաջին ջուրը տալ ծիւղոց 20-
25 ուր հետո, բացառութեամբ
այն հողամասերի, վարոնց ստոր-
ջերկրյա ջրերը բարձր են զբա-
նվում, իսկ հետագա ջրերը տալ
բնութային պահանջի, ըստ վո-
լում մինչև ծաղկելը տալ 1-2
ջուր, հասունացման շրջանում
յեղնելով ոգիերի վեգետացիան
պայմաններից, տալ 1-2 ջուր:

Ծաղկման և հասունացման
շրջանում ջրել գլխավորապես
գիշերները:

Ծ. Արտաջին ջուրը կատարել
բոլոր հողերում, բացառութեամբ
չբաթափանցիկ, թեքութուն
ունեցող և աղաջին հողերից:

Արտաներում ջուրը բաց թող-
նել բարակ և դանդաղ հոսանքով:

Ծ. Ջուրը լրիվ և անցիտնալ
ոգտազործել ու նպատակով, բո-

լոր գյուղերում սահմանել բամ-
բակենու անընդհատ վոտոգում,
գիշեր և ցերեկ:

Ծ. Յերբ ջուր և առք յեղանակի
հետևանքով բամբակենին սկս-
ում և չորանալ և անժամանակ
բացվում են կնգուղները, կատա-
րել պայմանական ջուր, ավար-
տելով այսպիսին ջրժամկետից
ավելի ուշ:

Ծ, Յերբ ցորտ և խոնավ
յեղանակին բամբակենին զվարթ
վիճակում և դանվում և նկատ-
վում և հասունացման ձգձգում,
արագացնել ջրելու ավարտումը:

Ծ. Տնդումների, անձրևիների
պատճառով շպտաբ և ձգձգել
ջրման ժամկետները:

13. ԾԵՐԱՏՈՒՄ

1. Նպատակ ունենալով պակասից
նեղ ծաղկավիճման տեղաբ և ավե-
լացնելու կնգուղների քաշը, 25-ը
հուլիսից մինչև 5 ը սպաստոսի
ընկած ժամանակամիջոցում,
յերբ բամբակենին աւնհնում և
8-10 րեքքատու ճյուղեր, կատա-
րել ձերատում, նշված ժամկետից
և բամբակենու գորգացման
ավելի շրջանից վաղ կամ ուշ
ձերատում կատարելը արգելվում
է:

14. ԴԱՐԱՐՏԱՊՈՒՄ

1. Հանքային պարարտանյութ-

թերը պետք է արվեն կոլտնտես | պատրաստվեն:

սուբյուկներին կշռով, պարար- | 2. վորսվհետե օգրո ձեռար-

տանյութի հետ միասին պետք | կումները կամպլեկտի կիրառ-

է արվի նաև վիաստաթուղթ, | մամբ և ապահովում պարարտա-

վորի մեջ ցույց արված լինի | նյութերի բարձր հֆեկտիվու-

պարարտանյութի տեսակը և | թյունը, ուստի 1936 թ. համե-

նրա մեջ պարունակված անդա- | մատաթյամբ հանքային պարա-

նյութի (ազոտի կամ ֆոսֆորի) | տանյութերի զոգաները բար-

տակոսը, վորպեսզի պարարտա- | ձրացնել հետևյալ չափով:

ա)	Այն հողերը, վորտեղ վորոշված էր մաքուր ազոտ 60 կ. տակ 90 կ.
բ)	» » » » » » 90 » 120 »
գ)	» » » » » ֆոսֆոր 45 » 70 »
դ)	» » » » » » 60 » 90 »

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Պարարտացման տախտակը ըստ կոլխոզների կցվում է սուչին:

3) Հանքային պարարտանյութերը ոգտագործելիս ղեկավարվել հետևյալ ցուցմունքներով՝

ա) Ըացի ճահճային հողերից. մնացած բոլոր հողերում ցբտահերկի ժամանակ մտցնել ազոտային պարարտանյութերից միայն ամոնիում սուլֆատը, իսկ ազոտային մյուս պարարտանյութերը լինա սելիտրան և ամոնյակային սպիտրան մտցնել հողի մեջ գարնանավարից առաջ, կա՛ բամբակենու վեգետացիայի ժամանակ:

Ճահճային հողերը պարարտացնել միայն խուլերֆոսֆատով, հաշվելով չուրաքանչյուր հեկտարին 90 կիլոգրամ մաքուր ֆոսֆոր:

Ցրտահերկի, գարնանավարի և վեգետացիայի ժամանակ պարարտացնելիս պարարտանյութերը մտցնել հողի մեջ մաս-մաս, ղեկավարվելով հետևյալ աղյուսակով՝

Ս) Ջրտաներկի ժամանակ պարարտացնելու դեպքում.
(կիրգրամներով).

№	Պարարտանյութերի ժամկետները	Ազոտ ֆոսֆոր		Ազոտ ֆոսֆոր		Ազոտ ֆոսֆոր		Ազոտ ֆոսֆոր	
		Ազոտ	Ֆոսֆոր	Ազոտ	Ֆոսֆոր	Ազոտ	Ֆոսֆոր	Ազոտ	Ֆոսֆոր
1	Պարարտանյութի դոզան	90	75	120	75	90	90	120	90
2	Մտցնել ցրտաներկի ժամանակ	60	75	60	75	60	60	60	60
3	Մտց. գարնանվարի ժամանակ	30	—	30	—	30	30	30	30
5	Մտց. 1-ին և 2-րդ կուլտիվատ	—	—	30	—	—	—	30	—
	Մտց. բուսանիզաց. կուլտիվ.	—	—	—	—	—	—	—	—

բ) Գարնան վարի ժամանակ պարարտացնելու դեպքում.
(կիրգրամներով)

№	Պարարտացման ժամկետները	Ազոտ ֆոսֆոր		Ազոտ ֆոսֆոր		Ազոտ ֆոսֆոր		Ազոտ ֆոսֆոր	
		Ազոտ	Ֆոսֆոր	Ազոտ	Ֆոսֆոր	Ազոտ	Ֆոսֆոր	Ազոտ	Ֆոսֆոր
1	Պարարտանյութերի դոզան	90	75	120	75	90	90	120	90
2	Մտցնել 1-ին գարնանվարի ժամանակ	60	75	60	75	60	60	60	60
3	Մտց. 1-ին և 2-րդ կուլտիվացիայի ժամանակ	30	—	30	—	30	30	30	30
4	Բուստնիզացիայի ժամանակ	—	—	30	—	—	—	30	—

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Պարարտանյութի քանակը ցույց է տրված մաքուր ազոտով և ֆոսֆորով:

Ստորև բերված աղյուսակը ցույց է տալիս ըստ տեսակների, թե այս կամ այն քանակությամբ պարարտանյութերն ի՞նչ չափով պետք է վերցնել մեկ հեկտարի համար:

	Պարարտանյութերի անունները	Մաքուր ազոտի կամ ֆոսֆորի պարունակությունը տոկոս.	Մեկ հեկտարի դոզան կիրառմաներով				
			60 կելո	75 կելո	90 կելո	120 կելո	150 կելո
1	Սուպերֆոսֆատ	18,5	320	400	485	650	810
2	» »	14	428	535	650	850	1070
3	Սուլֆատ ամոնիում	20	300	375	450	600	750
4	Ամոնյակալին սելիտրա	34	175	220	265	350	440
5	» »	35	170	215	260	340	430
6	Լեյնասելիտրա	25	240	300	360	480	600
7	» »	26	230	290	350	460	580

5. Ցրտահերկի և գարնանավարի ժամանակ մտցրած պարարտանյութերից բացի, լրացուցիչ տրվելիք պարարտանյութերը մտցնել վեգետացիայի ժամանակ նախապես կուլտիվատորով 13-15 սմ. լորուխյամբ հանված ակոսներում:

6. Քուսպի այլուրը մտցնել հողի մեջ սուպերֆոսֆատի հետ խառնած հաշվելով յուրաքանչյուր հեկտարին մեկ տոննա քուսպի ալյուր և 45 կելո մաթուր ֆոսֆոր:

7. Կոշտացած պարարտանյութերը մինչև հողի մեջ մտցնելը մանրացնել և մազել 3 միլլիմետրանոց մազով:

8. Պարարտանյութերը պետք է հողի մեջ մտցնել վորպես խառնուրդ:

ա) սուլֆատ ամոնիումը, կալիական նյութերը և քուսպի այլուրը սուպերֆոսֆատի հետ կարելի չէ խառնել հողը մտցնելուց 10—15 օր առաջ:

բ) Ամոնյակալին սելիտրան և Լեյնիսելիտրան սուպերֆոսֆատի

հետ խառնել հող մտցնելուց
անմիջապես առաջ և խսկուչն
մտցնել, հողը. խառնված վիճա-
կույն չպետք է պահել նույնիսկ
մեկ օր:

9. Պարարտանյութերը դաշ
տոււմ ցրել ինամքով և հավասար
չափով: Դրա համար դաշտը բա-
ժանել հողակտորների յուրա-
քանչյուր 500 քառ. մետրից վճշ
ավելի, յուրաքանչյուր հողա-
կտորում մտցնել կշռած, կամ
չափած ջրանակությամբ տրվե՞մ ք
պարարտանյութերով:

10. Ավելացնել հանքային պարարտանյութերի և քուսպի ալյու-
րի չափերն այն կոլտնտեսու-
թյունների, բերդադեղների և ողով-
ների հողերի համար, վորոնք
պարտավորություն են վերցրել
մեկ հեկտարից 30 և ավելի
ցենտներ բերք տալու, սահմա-
նելով դրանց հողերի համար
մաքուր ազոտի գոգաներ 110—
—150 կիլոգրամ և համապատաս-
խան քանակությամբ ֆոսֆոր:

11. Այն հողերը, վորոնց նախորդ
կուլտուրան յեղել է աւիււյտը,
առաջին տարին պարարտացնել
միայն ֆոսֆորով:

12 Արգելվում է խիստ աղոտ
(շորաքաթ) չլվացված հողերի
պարարտացումը հանքային նյու-
թերով, ալյուպիտին թույլատրվում
է միայն լվանալուց հետո:

13. Հանքային պարարտանյու-
թերի պլանները կաղմել, դո-
զաները սահմանել հողերն ըստ
խմբերի դասավորել ազրոնոմի և
խիմիկատորի անմիջական ցուց-
մունքներով և դեկավարումբ:

14. Այն հողերում, վորտեղ
տեղի կունենան բամբակի նոս-
րացում, արգելվում է ցանքից
հետո լրացուցիչ ազրոտային պարարտացումը:

15. ՏԵՂԱԿՆ ՊԱՐԱՐՏԱ- ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՐԳՏԱԳՈՐ- ԾՈՒՄԸ

1. Բամբակի պարարտացման
համար լիովին ոգտագործել տե-
ղական բոլոր տեսակի պարար-
տանյութերը՝ գոմաղբ, գիշերա-
յին վոսկի, առունների տիղմը,
խառնաղբ, մոխիր, թռչունների
կղկղանք և այլն,

2 Մոխիրը մտցնել հողի մեջ
գոմաղբի հետ միասին:

3. Տեղական պարարտանյու-
թերը մտցնել աշնանը կամ վաղ
գարնանը խորը վարից առաջ:

4. Պարարտանյութերը դաշտ
փոխադրելուց հետո ցրել և ան-
միջապես վարել:

Վարն ուշանալու դեպքում
պարարտանյութերը գաշտում
չցրել և պահպանել ամրացած
կուլտիերով ծածկված 4-5 սանտ.
հողի շերտով:

5. Հողի կազմվածքը բավարարելու համար առաջին հերթին պարտադրեցի ֆիզիկական վառ հատիկութուն ունեցող, մասնավորապես բողահողերը:

6. Յուրաքանչյուր հեկտարին առվ վոչ պակաս 20 տոննա դոմադր, աորֆ 10 տոննա, կամ գիշերային վոսկու կոմպոստ 10 տոննա և կամ թուչունների կղկղանք մեկ ցինտներ:

16. ԱՇՆԱՆ-ՁՄԵՌԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

1. Յրտահերկը ժամանակին կատարելու համար աշխարհ (նոյեմբեր ամսուս) բացված բամբակի հավաքն ավարտելուց հետո անմիջապես սկսել չբացված կնգուղների հավաքը, անգամ լեթե յուրաքանչյուր բույսի վրա կլինի 3-4 հատ չբացված կնգուղ:

2. Կնգուղները հավաքելուն դուրընթաց դաշտը մաքրել ցողուններից արմատներով և անմիջապես կատարել խորը վար առանց փոցխելու:

3. Վարից հետո հավաքել մախոստերը և բամբակենու ցողունների մնացորդները:

4. Վարի խորութունը գիֆերենցիացիայի յենթարկել, յենթարով հողային պայմաններից և ստորյերկրյա ջրերի բարձրութունից:

ա) «Արաքս» գետի յերկարությամբ ընկած այն հողերը, վորոնց ստորյերկրյա ջրերը բարձր են գտնվում, վարը կատարել վոչ պակաս 22 սմ. խորությամբ, իսկ մնացած հողերի վարը կատարել 25-26 սմ. խորությամբ:

ա) հացահատիկային և այլ կուլտուրաններից ազատվող այն հողերը, վորոնք դրվելու յեն բամբակենու տակ, բերքահավաքից անմիջապես հետո կատարել խողանավար և փոցխել, իսկ աշխարհ, մինչև նոյեմբերի 15-ը վարել 2 ըդ անգամ 25-26 սմ. խորությամբ առանց փոցխելու:

գ) Հին առվույտների այն տարածությունները, վորոնք դրվելու յեն բամբակենու տակ, վարել աշխարհ նախախոփիկներով, նախախոփիկների բացակայության դեպքում, վարից առաջ կատարել լուչովկո ափսյավոր փոցխերով կամ լուչիկիկներով:

ՀԱՅԿ ԳՐԻՏ. ԻՊՈՒՆԻՄԵՆԻ
ՎԵՐՏՈՒՄԱԿՈՎ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ 162
ԱՅՏՂԵՍԻՑ

10
22972
A

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0003203

[054.]

160

A $\frac{\text{II}}{23664}$

Տիպոճը 200

Գրական Առարկա Ք. № 215

1940]